

På en markedsplads med mange verdensanskuelser søger børn og unge efter skønhed - En artikel om pluralismen og dens konsekvenser

for børn og unge, samt et bud på hvad kirken og hjemmene bør prioritere i deres ønske om at give troen videre til børn og unge.

KPI Akademi 2020

Christian Iversen Vestergård – stud.theol.

Jeg har selv utrolig svært ved at navigere i alle de sammenhænge, jeg er en del af. Jeg er dagligt udfordret af, hvordan jeg lever et kristent liv, som samtidigt er missionalt i Danmark anno 2020. Jeg bakser med hvilke prioriteringer, jeg skal lave blandt de mange valg, jeg løber ind i, som vidner om Guds rige. Samtidig er jeg udfordret af, hvordan jeg skal tale om mit liv som ind imellem opleves anderledes fra dem, jeg omgiver mig med. Jeg befinder mig på mange forskellige arenaer på jobbet, i foreningslivet, på studiet og i samværet med børn og unge. I alle de arenaer tror jeg samtidig på, at Jesus er opstået fra de døde og at det har kosmiske implikationer. Alle disse udfordringer er udsprunget af at leve i en pluralistisk tid. Der er så mange verdensanskuelser derude og at navigere mellem dem, samtidig med at være klar over sin egen, er ikke nogen nem opgave. Det er dog en opgave, der er uundgåelig. Derfor må alle os religionspædagoger, der er optaget af at udruste børn og unge til at være i lære hos Jesus, tage opgaven op i hjemmet og i kirken.

Pluralismen og dens konsekvenser

Den verden som børn og unge vokser op i i dag er langt mere mangfoldig end nogensinde før. Der har altid været mange verdensanskuelser, men børn og unge er ikke blevet præsenteret for dem i samme grad, som de bliver nu. Børn og unge går i skole med børn fra muslimske hjem eller spiller Fortnite mod kinesiske unge. Almindelige børn i Danmark anno 2020 møder et væld af kulturer, etniciteter og religioner i en helt almindelig hverdag. De lever i et pluralistisk samfund. Peter Berger beskriver passende pluralismen: *"den fredelige sameksistens mellem forskellige racemæssige, etniske eller religiøse grupper i det samme samfund."*¹. Pluralismen er altså en tilstand, som vores samfund er i. Pluralismen skal ikke forstås som en bestemt etik eller tilgang til mangfoldigheden, som nogen bruger begrebet, men nærmere til at beskrive vores samfund, for ikke at sige den globaliserede verden. Børn og unge befinder sig i en samtale med andre etniciteter og verdensanskuelser hver dag, hvilket de ikke kan undgå. Vi befinder os alle på en

---

¹ Berger, P. L. (2005) Religiøs pluralisme i en pluralistisk tidsalder: Kristeligt dagblad, 07.05.2005

form for ideologisk og religiøs markedsplads, hvor vi bliver præsenteret for et utal af måder at leve og forstå livet på.

I en pluralistisk tid står børn og unge overfor at skulle træffe valg på alle fronter af livet. De skal vælge alt i deres liv - traditioner, tro, seksualitet osv. Alle disse nye valg resulterer i fravær af sikkerhed. Disse valg har ikke været givet tidligere i historien. Men nu i denne mangfoldige verden er sikkerheden en mangelvare.

Denne mangel på sikkerhed kan fremkalde to reaktioner: Fundamentalisme som et forsøg på at opnå sikkerhed i en verden, hvor den ikke er at finde andre steder. Fundamentalisme er ikke kun religiøs men kan også være af en sekulær karakter. Dernæst kan en løsning på den manglende sikkerhed være relativisme, hvor der ingen normative sandheder er at finde og man lever dette ud i praksis og er stolt af det. Samtidig finder man sikkerhed i, at intet er sikkert. Begge er løsninger på pluralismen mange valg.

Jeg vil betegne begge løsninger som grøfter, som man skal undgå at falde i. Der er hverken i den hårde fundamentalisme eller relativisme plads til tvivlen, kun sikkerheden. I det værste tilfælde så leder fundamentalisme til fanatisme, hvor man ikke til tage hensyn til andres frihed. Relativisme vil lede til nihilisme og vil lamme samfundet og lede til kaos.

For at kunne navigere i mellem de to grøfter, må man turde være i tvivl. Tvivlen er den bedste måde at være på markedspladsen. Tvivl må betragtes som en værdi i et pluralistisk samfund, da den giver grobund for at deltage i samtalen med alle andre i det pluralistiske samfund. Tvivlen er det bedste værn mod at ende i en af grøfterne. Samtidig ved de fleste troende, at der ikke findes tro uden tvivl.

For kristne er der to forskellige diskurser at navigere imellem i pluralismen; en religiøs diskurs og en sekulær diskurs. Diskurserne er ikke blot et spørgsmål om at være i en bestemts sammenhæng, men lige så meget være klar over, at de to diskurser er til stede på samme tid. Det handler langt mere om at fokusere på den diskurs, der er relevant i situationen. Et eksempel på dårlig navigation mellem de to diskurser kunne være en kristen folkeskolelærer, der bruger bibelen i en biologitime, eller en religiøs læge, som beder for helbredelse af en patient til en konsultation. Det er en navigation, der ikke er passende mellem de to diskurser. På den pluralistiske markedsplads er det ikke alt, der er relevant til hver en tid. Relevansen kunne dog eksempelvis tage sig anderledes ud for en lærer på en kristen friskole. Her ville både den religiøse og sekulære diskurs stadigvæk være til stede, men relevansen vil være en anden².

Børn og unge er selv meget udfordrede af at navigere mellem disse diskurser. De befinder sig i mange arenaer, men i stedet for at fokusere på den rigtige relevans, så tilpasser dig sig den værdi som passer ind i sammenhængen. Micheal Grimmit skriver:

---

² Tanken om to diskurser stammer fra Peter Bergers "The many alters of modernity" (2014).

*"Hertil kommer, at et sekulært, pluralistisk samfund giver enkeltpersoner mulighed for at leve en "Kamæleonagtig" eksistens, for såvidt som de let kan bevæge sig mellem 'systemerne' og antage forskellige fortolkninger af kerneværdier proportionelt med deres sociale og kulturelle mobilitet. Resultatet heraf kan blive, at de udvikler en 'slags tro', der ikke blot er ekstremt privatiseret og relativistisk, men også usammenhængende."*³

Dette er en stor risiko særlig for børn og unge i et pluralistisk samfund. Her bliver den ydre oplevede pluralisme adopteret til ens indre liv, hvor man skifter mellem forskellige værdier afhængig af, hvilken sammenhæng man er i. Her bliver det ikke blot et spørgsmål om, at troen bliver holdt privat, men at man som ung har noget at byde ind med.

Det er ikke for at sige, at kristne ikke skal bryde ind i samtalen eller blive indenfor den ene diskurs. Pluralismen giver en mulighed for lige præcis at starte samtalen med andre anderledes tænkende og inspirere i den samtale.

*"at yde pluralismen modstand, trække sig tilbage fra den eller indlade sig på den. Ingen af mulighederne er uden vanskeligheder eller risici, men det er kun foreningen, der passer sammen med et liberalt demokrati. At indlade sig på pluralismen betyder, at traditionen bæres ud i kulturens åbne samtale (diskurs), og at dem, der repræsenterer traditionen, gør krav på sandheden uden at virke undskyldende."*⁴

Pluralismen giver mulighed for samtalen mellem de mange verdensanskuelser og den skal man turde hoppe ind i. Man skal selvfølgelig vurdere relevansen, så samtalen ikke er malplaceret mellem diskurserne. Men hvis man indleder sig i samtalen, vil man være medbærer på at den kristne tradition tager del i samtalen og bliver en tydelig diskurs på den pluralistiske markedsplads.

Hvad børn og unge har brug i pluralismen og hvordan vi kan give dem det

Der findes ingen færdig pakke, der garanterer, at troen gives videre. Heldigvis skal børn og unge selv vælge at leve i lyset af Guds kærlighed. Det sætter forældre og religionspædagoger fri som den ovenud ansvarlige for at børn og unge vil tro på Gud.

Når det er sagt, så har forældre sammen med kirken stor indflydelse på børn og unges forhold til troen. Den indflydelse er også gældende i pluralismen, og desto mere afgørende med de mange valg, som børn og unge nu står overfor. Derfor må religionspædagoger gøre sig klar over sine prioriteringer i forhold til den indflydelse, som de har på den næste generations forhold til troen. Jeg vil her give mit bud på nogle prioriteringer, som kirken og det kristne hjem kan gøre, for at have en positiv indflydelse på børn og unge, som opvokser i en pluralistisk tid.

I lyset af pluralismen tror jeg, at der er et aspekt af det kristne evangelium, som i formidlingen af

³ Grimmit, Michael (1998). Religionskundskab og menneskelig udvikling. Odense: Odense Universitetsforlag. (s. 123)

⁴ Berger, P. L. (2005) Religiøs pluralisme i en pluralistisk tidsalder: Kristeligt dagblad, 07.05.2005

troen til børn og unge er blevet overset, nemlig skønhed. Kirken har fra dens begyndelse været fortæller for det sande, det gode og det smukke. I en pluralistisk tid er det nok tid til at opprioritere fokuset på det smukke i kristendommen. Her handler det om at svare med det, som unge længes efter. Det er ikke for at sige at kristendommen ikke er sand, men det er ikke sikkert, det er sandhed, den næste generation leder efter. De kan ikke i de mange verdensanskuelser, de møder, vurdere om det er sandt, og det er måske ikke det vigtige spørgsmål for dem. Der kan på den store pluralistiske markedsplads være noget andet man leder efter. Jeg tror børn og unge går med spørgsmålene: Hvor finder jeg skønhed? Er det smukt at være kristen? Besvarer livet med Gud mine længsler efter det smukke og gode?

Det smukke har det med at snige sig ind under huden på os og få os til at se, høre og smage mere. Måske er det nye spørgsmål, som man bør stille sig i forkyndelse i kirken og i hjemmet: Er det smukt den måde vi er sammen på? Er vores ord skønne? Skaber det længsel i os og vores børn? Skal vi arbejde på at være poeter i stedet for profeter? Disse spørgsmål er vigtige i tanken om at lade troen få indpas på børn i pluralismen.

Heldigvis er evangeliet i sig selv smukt – den store historie om Gud, der vil være sammen med mennesket, og om at alle hører til i den nye verden, han kommer med. Man bør derfor overveje om skønhed skal være rammen for formidlingen af troen, inden vi næste gang åbner munden og begynder at tale om Gud.

For nyligt stødte jeg på et eksempel, som udtrykker hvordan skønheden røg i baggrunden for troen. Min veninde fortalte om en samtale hun havde med en udenlandsk præst. Denne præst havde fundet ud af, at sønnen var homoseksuel og havde derfor slået hånden af ham og ikke talt med ham i flere år. Der er meget galt med faderens handling, men den er et eksempel på, at det rigtige vinder over det skønne. Den slags konsekvenser af ens tro er på alle måder uskøn, og fortæller ikke den smukke fortælling om Gud, der vil være sammen med os. Først og fremmest mener jeg, at hans prioritering forkert – og dernæst minder samtalen mig om, hvad der skal ligge til grund for mine egne prioriteringer. Jeg øver mig derfor på at vurdere al teologi samt religionspædagogik ud fra devisen om – er det smukt?

Dernæst må kirken og hjemmene turde lade tvivlen træde frem. Tvivlen skal frem i lyset, for den er et menneskeligt vilkår. Selv om man kan have lyst til at indvirke sikkerhed i børn og unge, må man være tydelig omkring, at når det kommer til eksistentielle spørgsmål, så er man i tvivl. Det vil være et værn mod fundamentalisme og relativisme, at der er en åben samtale om tvivl. Det nytter ikke noget at tale om en sikkerhed, som ikke er at opnå i det samfund, som børn og unge befinder sig i. De skal kunne spejle sig i voksne, som er i tvivl om deres egne valg og over deres egen tro. Derfor skal man ikke tale om kristendommen, som om den ikke er sand, men man skal tale om den med en bævende hånd og ydmygt sige: Sikkerheden har jeg ikke, og vil jeg aldrig få, men jeg lever i tillid til, at det er sandt. Når voksne lader tvivlen træde frem, vil tilliden til Jesus også træde tydeligere frem. Det skal være tilliden, der inspirerer børn og unge, det kan ikke være ud af sikkerheden. Hvis man dyrker sikkerheden, så er der en fare for at man blot ender med at overføre

viden om kristendommen. I stedet må voksnes tillid til Gud være synlig, sådan at troshandlinger i kirken og hjemmet kan spores tilbage til en tillid til, at det er sandt, godt og smukt. Sagt på en anden måde, så skal børn og unge se voksnes personlige relation til Jesus, der er båret af tillid.

Med tvivlen tillader man også, at samtalen med andre ideer og værdier kan finde sted, hvilket er nødvendigt for at kunne begå sig i pluralismen. Det nytter ikke, hvis børn og unge oplever voksne, som ikke tør indlede sig på den samtale, som de oplever finder sted hver eneste dag. Det vil også være en måde at vise, at ens tro har plads i den samtale og at man kan indlede sig på den samtale med andre mennesker, der tror andelede end en selv.

Samtidig må tvivlen ikke føre til handlingslammelse, så man tror man ikke kan sige noget som helst. Men at når man siger noget om de store spørgsmål om Gud og livet, så er man klar over, at man kan tage fejl. Jeg synes Paulus selv i 1 kor. 13,12 fremhæver, at han ikke er fuldstændig sikker:

”Endnu ser vi i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldt ud.”

Ingen af os ved alt om den treenige Gud eller har fuldstændig styr på at læse bibelen, og det skal vi være bevidste om. Her kan man vende tilbage til prioriteringen af skønhed, for at undgå handlingslammelse. Så der hvor tvivlen er tilstede, kan man gå i gang med at vurdere handlinger og ord ud fra spørgsmålet: Er det smukt?

Derfor bør man i hjemmene, som den vigtigste indflydelse på børns tro og i kirken, som den større ramme for det kristne fællesskab, vise og fortælle at kristendommen er smuk. Så vil børn og unge være mere tilbøjelige til at have lyst til at være en del af kirken og tage del i troen. De skal opleve, at kristendommen kan svare på unges iboende idealisme om, at verden skal være et bedre sted og alle skal høre til, og at livet er godt og smukt at leve. Det tror jeg vil være en vigtig prioritering i forhold til at inspirere børn og unge til en tillid til Jesus.

Som et konkret eksempel på en prioritering af skønheden, vil jeg nævne et typisk spørgsmål for mange unge, spørgsmålet om alkoholforbrug. I stedet for at sætte det op som rigtig og forkert eller hertil og ikke længere, kan man formulere problemet ud fra en ramme af skønhed, ved at gå ind og skabe en refleksion hos den unge i spørgsmålet om smag, indtryk og nydelse, ud fra en tanke om, at livet er godt og vi er skabt af Gud til at nyde den jord vi bord på. Samtidig kan man fortælle at alkohol er destruktivt og går imod skønheden; fx ved at fremme egoisme fordi reptilhjernen tager over, eller ved at blive indtaget i så store mængder, at man bliver syg af det og tilmed ødelægger ens liv og relationer - som det er tilfældet for nogle mennesker. Her er en træning for voksne såvel for unge til at skønne, hvad der så er smukt. Altså hvordan kan den kristne tanke om et smukt liv have indflydelse på ens forbrug af alkohol.

Dernæst vil mange unge i deres opvækst ikke blot møde mange andre verdensanskuelser, men

også mange andre kristne kirkeretninger. Kristendommen har et meget bredere udtryk i pluralismen. Derfor tror jeg, at det tværkirkelige arbejde er vigtigt at gå ind i. Børn og unge vil møde andre kristne og have deres daglige gang med dem, her skal de vide kristne brødre og søstre kan arbejde sammen og tale sammen. Hvis de oplever at kristne kirkeretninger er distancerede fra hinanden, vil det disharmonere med den pluralistiske markedsplads, de befinder sig på. Hvis børn og unge oplever en distance her, vil det være en kirke og et hjem som arbejder modsat deres andre relationer. For mig at se har børn og unge i pluralismen ikke brug for at fokusere på distancen til andre, men i langt højere grad på det, der forener dem med andre. Hvilket der bestemmer er meget der gør med andre kristne også fra andre kirkeretninger. Samtidig er tværkirkelighed et udtryk for en smuk enhed, som vil have positiv appel på mange.

Reflektionsspørgsmål

Udtrykker vi tvivl tydeligt overfor vores børn og unge?

Er vores fællesskaber mangfoldige eller ligner, tænker og tror vi alle det samme?

Vil vores børn og unge sige:

- *At de er en del af en fantastisk smuk historie om Gud, der vil være sammen dem?*
- *At det er spændende at være kristen?*
- *At Gud ønsker, at livet er godt?*

Hvor i vores fællesskab er der brug for at opprioritere skønhed?

Denne artikel er skrevet på baggrund af mit bachelor project fra 2020:

Bachelor of honors – research in project: *What can the church do in a pluralistic age in order to bring up the next generation within the Christian faith?*